

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

RAPORT Z EWALUACJI PROJEKTU

„Innowacyjne Programy Wychowawcze”

w okresie marzec 2016 – sierpień 2017

Projekt „Innowacyjne Programy Wychowawcze” jest współfinansowany
ze środków Miasta Stołecznego Warszawy

Projekt współfinansuje

MIASTO
STOŁECZNE
WARSZAWA

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Projekt „**Innowacyjne Programy Wychowawcze**” jest wyjściem naprzeciw maksymie mówiącej, że szkoła oprócz tego, że uczy, powinna również wychowywać. U jego podstaw leży przekonanie, że wychowawcy potrzebują wsparcia z zewnątrz w pracy nad zwiększeniem bezpieczeństwa psychologicznego ich wychowanków oraz nauczenia ich komunikacji bez przemocy. W związku z tym, celem głównym projektu **było wsparcie wychowawców oraz uczniów i uczennic w realizacji innowacyjnych programów wychowawczych** zwiększających poczucie bezpieczeństwa w klasie.

W projekcie założono następujące cele szczegółowe:

- ❁ zwiększenie wiedzy wychowawców na temat innowacyjnych metod pracy wychowawczej zwiększających poczucie bezpieczeństwa,
- ❁ zwiększenie różnorodności oddziaływań wychowawczych na dzieci w szkołach podstawowych, poprzez realizację warsztatowych programów edukacyjnych Stowarzyszenia w klasach objętych projektem,
- ❁ zwiększenie umiejętności społecznych uczniów,
- ❁ zwiększenie wiedzy i umiejętności rodziców w zakresie zwiększania bezpieczeństwa i komunikacji bez przemocy,
- ❁ zwiększenie liczby dzieci uczestniczących w różnorodnych formach zajęć i programów.

Cele te realizowane były przez działania skierowane do uczniów szkół podstawowych, ich nauczycieli (przede wszystkim wychowawców), a także rodziców.

Na podstawie przeprowadzonej ewaluacji można stwierdzić, że powyższe cele szczegółowe zostały osiągnięte.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Klasy, które zostały zgłoszone do projektu, uczestniczyły w specjalnie zaprojektowanych warsztatach, których program dopasowany był do specyficznych potrzeb każdej klasy. Warsztaty poprzedzała diagnoza, która polegała na rozmowie z wychowawcą, pedagogiem bądź innymi osobami znającymi specyfikę klasy.

Klasy i szkoły uczestniczące w projekcie otrzymały także wsparcie powarsztatowe, na które składały się:

- 🌀 rekomendacje do dalszej pracy z klasą (opracowanie rekomendacji przez trenerów i przekazanie ich wychowawcom),
- 🌀 superwizje dla nauczycieli (grupowe i indywidualne),
- 🌀 spotkania szkoleniowe dla rodziców,
- 🌀 indywidualne zajęcia specjalistyczne dla dzieci.

Ewaluacja przeprowadzona w ramach projektu obejmowała:

- 🌀 analizę ankiet dla uczestników „Niedokończone zdania” – wypełnianych przez uczniów po warsztatach,
- 🌀 rozmowy podsumowujące dotyczące zauważonych zmian z uczniami na zakończenie warsztatów,
- 🌀 rozmowy z wychowawcami klas uczestniczącymi w projekcie, rodzicami uczniów, a także z trenerami prowadzącymi zajęcia.

Ankieta „Niedokończone zdania”, wypełniana przez uczestników po warsztatach:

- Podczas zajęć zaskoczyło mnie...
- Było dla mnie nowe...

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

- Chciałabym/chciałbym, żeby koleżanki i koledzy zapamiętali, że...
- Ważne było dla mnie, że...
- W przyszłości będę stosować...
- Dowiedziałam/dowiedziałem się o sobie, że...
- Dowiedziałam/dowiedziałem się o innych, że...
- Podobało mi się na zajęciach, gdy koleżanki i koledzy...
- Chciałabym/chciałbym, żebyśmy jako klasa po zajęciach popracowali jeszcze nad...

Poniżej przedstawiamy szczegółowy opis poszczególnych rezultatów osiągniętych w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze” w okresie marzec – grudzień 2016.

Rezultat 1. Wzrost wiedzy wychowawców na temat innowacyjnych metod pracy wychowawczej zwiększających poczucie bezpieczeństwa.

Wychowawcy klas uczestniczących w projekcie mieli możliwość uczestnictwa w warsztatach psychoedukacyjnych, które były prowadzone w ich klasach. Część wychowawców z tego skorzystała i brała udział w warsztatach prowadzonych przez trenerki Stowarzyszenia, bądź przynajmniej w kilku godzinach tych warsztatów. W roku szkolnym 2017 wszyscy wychowawcy brali udział w przynajmniej 1 warsztatach z klasą. Wychowawcy obserwowali pracę trenerów i tym samym poznawali różne formy pracy wychowawczej z uczniami: m.in. metody aktywne, dramę, analizę doświadczenia, elementy coachingu, mediacji, ćwiczenia z wykorzystaniem pedagogiki zabawy. Po zajęciach wychowawcy mówili, że udział w warsztatach dał im nowe spojrzenie na klasę, dzięki nim poznali dzieci z innej strony, poznali nowe metody pracy i ćwiczenia, które mogą wykorzystać w dalszej pracy wychowawczej z klasą.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Rozmowy z trenerami pokazują, że wielokrotnie wychowawcy zainspirowani pracą warsztatową i zaangażowaniem dzieci, samodzielnie wdrażali nowe innowacyjne sposoby motywowania dzieci do współpracy (wspólnie wyznaczyli cele związane z zachowaniem uczniów, organizowali akcje szkolne, wspólne zbieranie punktów-makaronów, nagrody w formie wspólnych wyjść czy nocy filmów w szkole). Szczególnie widoczne było to u wychowawców, którzy brali udział lub obserwowali wszystkie warsztaty swojej klasy. Dodatkowo, każdy wychowawca klasy uczestniczącej w projekcie otrzymał rekomendacje do dalszej pracy z klasami, które zawierały gotowe ćwiczenia (np. z zakresu komunikacji, radzenia sobie z emocjami, profilaktyki przemocy), opisane metody pracy, a także aktywności, które można wykorzystać podczas godzin wychowawczych. Wychowawcy bardzo pozytywnie oceniali otrzymane rekomendacje: mówili, że dostarczają nowych form pracy, są propozycjami, z których chętnie skorzystają podczas pracy wychowawczej z klasą. W rozmowach z trenerami, wychowawcy mówili, że cenne są dla nich rekomendowane przez trenerów ćwiczenia i metody pracy z klasą, gdyż odświeżają ich warsztat pracy i dają możliwość pracowania z klasą nad jakąś trudnością w inny sposób niż dotychczas. W trakcie spotkań

Nauczyciele uczestniczyli także w superwizjach indywidualnych i grupowych, podczas których rozmawiali o trudnościach w klasie i szukali sposobów na ich rozwiązanie, dzielili się doświadczeniami z pracy wychowawczej, omawiali różne metody pracy, a także wypracowywali strategię pracy z daną klasą. Podczas indywidualnych superwizji wychowawcy dokładnie omawiali swoją klasę i wraz z prowadzącą planowali działania, które warto byłoby podjąć z klasą, by zwiększyć poczucie bezpieczeństwa uczniów i przeciwdziałać pojawiającym się konfliktom. Wychowawcy chętnie dzielili się swoimi trudnościami z klasą, dzięki czemu mogli skorzystać z doświadczeń i pomysłów trenerek, dzięki czemu zmniejszyła się ich poczucie bezradności, a zwiększała motywacja do pracy z klasą. Wszystkie te oddziaływania także przyczyniły się do wzrostu wiedzy wychowawców na temat innowacyjnych metod pracy wychowawczej zwiększających poczucie bezpieczeństwa. Nauczyciele pozytywnie oceniają wsparcie otrzymane w ramach projektu, świadczą o tym ich wypowiedzi podczas spotkań podsumowujących z trenerami:

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

- *Na pewno wykorzystam ćwiczenia, które poznałam, bo uczniowie się przy nich bardzo angażują i są chętni do współpracy;*
- *Dzięki uczestnictwie w warsztatach miałam okazję poznać swoją klasę od innej strony, zobaczyć jak uczniowie pracują na warsztatach i poznać nowe metody wychowawcze;*
- *Udział w projekcie dostarczył mi nowych pomysłów do pracy z klasą i sposobów na radzenie sobie w trudnych sytuacjach;*
- *Udział w projekcie odświeżył moje spojrzenie na klasę i dał motywację do dalszej pracy wychowawczej;*
- *Chętnie skorzystam z otrzymanych wskazówek do pracy z klasą i propozycji ćwiczeń.*

Wartość projektu dla zwiększenia wiedzy wychowawców w zakresie metod pracy zauważyła również pani pedagog ze Szkoły Podstawowej nr 190, pisząc w rekomendacjach przekazanych Stowarzyszeniu: „Wychowawcy otrzymali materiały przydatne do dalszej pracy z klasą”.

Dodatkowo, wsparcie dla wychowawców otrzymane w ramach projektu „Innowacyjne Programy Wychowawcze” zostało pozytywnie ocenione także przez dyrekcję szkół partnerskich. Dyrektor Społecznej Szkoły Podstawowej Integracyjnej nr 100 STO przyznała, że udział w projekcie był dużą wartością dla wychowawców, ponieważ mogli obserwować pracę trenerów i się tym zainspirować, poznali ciekawe metody pracy, dzięki czemu odświeżyli swój warsztat nauczycielski.

Na podstawie opisanych wyżej danych można stwierdzić, że powyższy rezultat został osiągnięty i wychowawcy zwiększyli swoją wiedzę i umiejętności w zakresie innowacyjnych metod pracy wychowawczej zwiększających poczucie bezpieczeństwa.

Rezultat 2. Wzrost różnorodności oddziaływań wychowawczych na dzieci w szkołach podstawowych, poprzez realizację warsztatowych programów edukacyjnych Stowarzyszenia w klasach objętych projektem.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Różnorodność oddziaływań wychowawczych na dzieci występowała zarówno w formach pracy (warsztatowa i indywidualna), jak również przejawiała się w metodach tych oddziaływań. Uczniowie i uczennice z klas objętych projektem, uczestniczyli w różnorodnych formach wsparcia: warsztatach psychoedukacyjnych prowadzonych metodami aktywnymi, a także spotkaniach indywidualnych w ramach zajęć specjalistycznych. Warsztaty w każdej klasie prowadzone były przez 2 doświadczonych trenerów Stowarzyszenia oraz wolontariuszy za pomocą różnorodnych metod pracy: dramy, analizy doświadczenia, dyskusji panelowych, ćwiczeń z zakresu pedagogiki zabawy, burzy mózgów, analizy przypadków, a także z wykorzystaniem elementów mediacji i coachingu.

Programy warsztatów układane do konkretnych potrzeb każdej klasy dotyczyły m.in. tematów:

- Ustalania wspólnego celu klasy i współpracy w ramach jego realizacji,
- Rozwijania współpracy i budowania integracji klasy,
- Komunikacji bez przemocy (komunikat FOU, język szakala i żyrafy),
- Rozwiązywania konfliktów,
- Przeciwdziałania przemocy i zachowaniom agresywnym,
- Radzenie sobie z trudnymi emocjami, rozwijania empatii
- Rozwijanie motywacji,
- Budowania poczucia własnej wartości,
- Ustalania zasad klasowych, budowania motywacji do przestrzegania zasad szkolnych i klasowych.

Tak różnorodna tematyka, metody i formy pracy z dziećmi na warsztatach przyczyniły się do wzrostu różnorodności oddziaływań wychowawczych dla dzieci w szkołach objętych projektem. Jest to zdecydowanie inna forma pracy, niż praca podczas lekcji, co zauważali zarówno uczniowie, jak i nauczyciele. Wychowawcy mówili o tym, że ważny jest dla nich udział w projekcie, ponieważ jest to dodatkowe oddziaływanie, które sprzyja poprawie atmosfery i bezpieczeństwa w klasie. Pedagodzy ze szkół partnerskich także przyznawali, że warsztaty w ramach projektu „Innowacyjne Programy Wychowawcze”, są czymś innym, niż

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

działania wychowawcze podejmowane przez szkołę. Obecnie pedagodzy mają ograniczone możliwości pracy, gdyż mają pod swoją opieką setki uczniów i nie są w stanie zapewnić tak różnorodnych oddziaływań tzw. „trudnym klasom”, a dodatkowe warsztaty, w których klasy wzięły udział w ramach projektu przyczyniły się do zwiększenia różnorodności działań wychowawczych.

Wypowiedzi uczniów w ankietach ewaluacyjnych (dokończenie zdania „Nowe dla mnie było...”) pokazują, że nowymi dla nich doświadczeniami było przede wszystkim: zabawy, współpraca, rozmowa z wychowawczynią, komunikat FUO, wspólne ustalanie zasad oraz pochwały.

Wypowiedzi uczniów w ankietach ewaluacyjnych także świadczą o tym, że dostrzegają oni pozytywne efekty różnorodnych form pracy, w których brali udział na warsztatach:

- *„Podczas zajęć zaskoczyło mnie, że każdy mógł coś powiedzieć i czegoś się dowiedzieć”*
- *„Na warsztatach każdy miał prawo się wypowiedzieć i mówiły osoby, które często się nie odzywają”,*
- *„Podobało mi się łączenie nauki z zabawą”,*
- *„Dzięki różnym ćwiczeniom poznałam lepiej inne osoby z klasy”,*
- *„Mogłam się pobawić, nauczyć, pośmiać i wypowiedzieć swoje zdanie, którego zwykle nie mówię”,*
- *„Wreszcie ktoś nas wysłuchał i nie ocenił od razu naszego zdania”.*
- *„Chciałbym/Chciałabym, aby koleżanki i koledzy zapamiętali, że każdy jest równy i szanujemy się.”*

W ankietach ewaluacyjnych 48% uczniów odniosło się do metod pracy, które pojawiły się na warsztatach, pisząc, że były one dla nich nowe bądź ważne – np. forma pracy warsztatowej (łączenie nauki z zabawą), przedstawiane metody komunikacji (model FUO, język żyrafy),

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

sposoby rozwiązywania konfliktów, aktywne ćwiczenia rozwijające współpracę, nowe ćwiczenia, wprowadzone zasady.

Dodatkowo pani pedagog ze Szkoły Podstawowej nr 190 w rekomendacjach pisze: „Jest to pierwszy projekt psychoedukacyjny, który w kompleksowy sposób traktował problem wychowawczy.”, wyliczając rodzaje zastosowanych przez trenerki oddziaływań i interwencji. Aby skutecznie rozwiązać problem dziecka, często konieczna jest praca z osobami dorosłymi, które współtworzą rzeczywistość dziecka i mogą udzielić mu wsparcia. Wszelkie działania podejmowane z rodzicami, wychowawcami i nauczycielami to formy pośredniego oddziaływania wychowawczego na dziecko.

Na podstawie uzyskanych danych, można stwierdzić, że powyższy rezultat został osiągnięty i że poprzez realizację warsztatowych programów edukacyjnych nastąpił wzrost różnorodności oddziaływań wychowawczych na dzieci w szkołach podstawowych.

Rezultat 3. Wzrost umiejętności społecznych uczniów.

Warsztaty realizowane w ramach projektu „Innowacyjne Programy Wychowawcze” ukierunkowane były na rozwój umiejętności społecznych uczniów i uczennic: rozwijały m.in. umiejętności współpracy, komunikacji bez przemocy, radzenia sobie z trudnymi emocjami, wzmacniania poczucia własnej wartości, rozwiązywania konfliktów, rozbudzania motywacji. Zarówno wychowawcy klas objętych projektem, dyrekcja szkół, jak i sami uczniowie, pozytywnie oceniają wpływ działań projektowych na wzrost umiejętności społecznych uczniów. W ankietach ewaluacyjnych aż 47% uczniów odnosiło swoje wypowiedzi do umiejętności współpracy, a 42% do umiejętności komunikacji, które rozwijali na warsztatach. 39% uczniów powoływało się w swoich wypowiedziach na zasady ustalone podczas warsztatów, co pokazuje, że były one dla nich ważne. Warto wspomnieć, że obecność zasad zwiększa poczucie bezpieczeństwa w klasie. W samym zdaniu "W przyszłości stosować będę..." aż 22% odpowiedzi odnosiło się do poznanych w czasie warsztatów metod komunikacji (Komunikat FOU) oraz radzenia sobie ze złością (Model OOPP).

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Przykładowe wypowiedzi uczniów z ankiet ewaluacyjnych świadczące o wzroście umiejętności społecznych uczniów:

Ważne było dla mnie, że...

- *dogadywaliśmy się jako klasa,*
- *mogliśmy się o sobie czegoś dowiedzieć,*
- *wszyscy byli równi,*
- *teraz wiem jak rozmawiać z innymi i się nie kłócić,*
- *rozwijaliśmy swoją wiedzę o współpracy, pomaganiu i rozwiązywaniu różnych zagadek razem z kolegami/koleżankami,*
- *byliśmy dla siebie mili i się bardziej zintegrowaliśmy,*
- *ze sobą współpracowaliśmy i rozwiązywaliśmy nasze problemy,*
- *teraz wiem, jak opanować emocje i nie wybuchnąć, gdy coś mnie zdenerwuje,*
- *nauczyłam się, jak rozwiązywać konflikty*

Podobało mi się na zajęciach, gdy koleżanki i koledzy...

- *opowiadali o swoich przeżyciach,*
- *ze mną współpracowali,*
- *byli cicho i współpracowali,*
- *byli jednością i próbowali się dogadać,*
- *współpracowali ze mną i gdy razem wymyślaliśmy rozwiązania w zadaniach, które panie kazały nam wykonać grupowo,*
- *zmienili swoje zachowanie; słuchali się i nie krzyczeli,*
- *klasa teraz lepiej ze sobą współpracuje i rozmawia*

W przyszłości będę stosować...

- *język żyrafy,*
- *zasady, które wspólnie ustaliliśmy,*

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

- *komunikat FUU,*
- *sposoby na uspokojenie emocji; zasadę OOPP uspokajającą,*
- *się zasad i ćwiczeń, które pomagają nam w trudnych sytuacjach,*
- *wiele tych zasad. Na pewno się przydadzą*

O wzroście umiejętności społecznych uczniów mogą świadczyć także oceny samopoczucia w klasie. Na pierwszym spotkaniu warsztatowym uczniowie anonimowo oceniali, na ile dobrze czują się w swojej klasie (na skali: 1-bardzo źle, 2-źle, 3-ani dobrze, ani źle, 4-dobrze, 5-bardzo dobrze). Takiej oceny uczniowie dokonywali także na zakończenie warsztatów. We wszystkich klasach nastąpił wzrost średniej odpowiedzi na to pytanie: przed warsztatami, średnia ocen oscylowała około 3 (od 2,7 do 3,8), natomiast po warsztatach, średnia samopoczucia w klasie wzrastała bliżej 4-5 (od 3,6 do 4,6). Wyższe oceny mogą świadczyć o tym, że po warsztatach uczniowie są bardziej zintegrowani, więcej ze sobą współpracują i lepiej sobie radzą z pojawiającymi się trudnościami w relacjach.

Nauczyciele także widzą wzrost umiejętności społecznych uczniów. W rozmowach podsumowujących wychowawcy mówili o większej integracji klas objętych projektem, poprawie umiejętności komunikacji i rozwiązywania konfliktów rówieśniczych, radzeniu sobie z emocjami oraz o większej współpracy. „Cieszy nas fakt, że nawet kilka miesięcy po zakończeniu warsztatów, nauczyciele zwracają uwagę, że uczniowie rozmawiają ze sobą zgodnie z modelem komunikacji ćwiczonym na warsztatach – model komunikacji FUU, a także przestrzegają ustalonych wspólnie zasad wzajemnej współpracy” – opowiada z dumą trenerka warsztatów o rozmowie z dyrektorką szkoły uczestniczącej w projekcie.

Rozmowy z trenerami prowadzącymi warsztaty pokazują, że wzrost umiejętności społecznych uczniów był jednym z ich głównych celów. Obserwacje trenerów prowadzących zajęcia są zgodne z powyższymi wnioskami. Wiele ćwiczeń prowadzonych podczas warsztatów wymagało pracy w grupach, wspólnego podejmowania decyzji i sprawnego komunikowania się ze sobą. Można było zauważyć różnicę w zachowaniach uczniów na pierwszych i na końcowych warsztatach. Na trzecich, czy czwartych spotkaniach w wielu klasach panowała bardziej przyjazna

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

atmosfera, uczniowie więcej ze sobą współpracowali, chętniej sobie pomagali, widać było ich większą motywację do przestrzegania ustalonych zasad (często sami przypominali sobie nawzajem o zasadach), zwracali uwagę, by rozmawiać ze sobą zgodnie z poznany modelem komunikacji bez przemocy (np. FUU), a także widać było, że stosowali się do poznanych na zajęciach sposobów uspokojenia emocji.

Również pedagodzy odnosili się wzrostu umiejętności społecznych zarówno w rozmowach podsumowujących, jak i w rekomendacjach, zauważając, że uczniowie zmieniają swój sposób komunikacji z innymi. Pani pedagog ze Szkoły Podstawowej nr 190 w rekomendacji pisze: „Uczniowie świetnie przyswoili i opanowali sobie model komunikacji, nazwany na potrzeby warsztatu „UFO”.”

Na podstawie uzyskanych danych i opisanych wniosków można stwierdzić, że powyższy rezultat został osiągnięty i nastąpił wzrost umiejętności społecznych uczniów.

Rezultat 4. Wzrost wiedzy i umiejętności rodziców w zakresie zwiększania bezpieczeństwa i komunikacji bez przemocy.

Powyższy rezultat został osiągnięty. Rodzice uczniów i uczennic uczestniczących w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze” brali udział w szkoleniach dla rodziców rozwijających umiejętności wychowawcze: umiejętności komunikacji bez przemocy (komunikat FUU, asertywna pochwała i krytyka), a także sposoby wspierania uczniów w radzeniu sobie z trudnymi emocjami, czy motywowania dzieci. Trenerki kładły główny nacisk na to, aby szkolenia były nastawione na ćwiczenie wybranych umiejętności. Scenariusze tych spotkań są tak skonstruowane, aby rodzic doświadczył, głęboko zrozumiał oraz nauczył się stosować w praktyce poszczególne umiejętności. W trakcie rozmów z trenerami rodzice przyznawali, że ważne są dla nich takie spotkania, gdyż umożliwiają przyjrzenie się swoim metodom wychowawczym, dzielenie doświadczeniem z innymi rodzicami, a także poznanie nowych sposobów, które będą wspierać ich dzieci. Rodzice przyznawali, że treści poruszane na spotkaniach zwiększają ich umiejętności rozmowy z własnym dzieckiem – łatwiej im teraz koncentrować się na pozytywnych

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

zachowaniach dzieci, chwalić je i tym samym wzmacniać ich poczucie własnej wartości. W rozmowach z trenerami rodzice mówili, że:

- *zajęcia przypomniały im, że ważne jest chwalenie dziecka, nawet jeśli czasem jest to trudne,*
- *będą starali się rozmawiać z dzieckiem używając komunikatu FUU, gdyż teraz widzą, że jest to ważne, by mówić o swoich uczuciach i koncentrować się na zachowaniach dziecka, a nie oceniać jego osobę,*
- *na szkoleniach poznali sposoby rozmawiania z dzieckiem (FUU, asertywne pochwały), które z pewnością wykorzystają w codziennych kontaktach z dzieckiem.*

Pedagog z jeden z partnerskich szkół napisała: „Na warsztatach dla rodziców zarówno przekazywanie wiedzy w sposób przystępny i atrakcyjny jak i zastosowanie ciekawych ćwiczeń praktycznych wpłynęło na pozytywną ocenę i zadowolenie z uczestnictwa w spotkaniu.”

Rodzice uczestniczący w szkoleniach otrzymywali dodatkowo materiały edukacyjne z zakresu treści poruszanych na spotkaniach: dodatkowe wskazówki z obszaru komunikacji bez przemocy, wspierania dzieci w radzeniu sobie z trudnymi emocjami, rozwiązywania konfliktów, a także z zakresu rozwijania poczucia wartości u dzieci i wspierania ich motywacji. Materiały były uzupełnieniem tematów poruszanych podczas szkoleń. Można wnioskować, że dodatkowe materiały, do których rodzice mogą wrócić także po zakończeniu spotkań również przyczyniły się do wzrostu wiedzy rodziców w zakresie zwiększania bezpieczeństwa i komunikacji bez przemocy ich dzieci.

Rezultat 5. Zwiększenie liczby dzieci uczestniczących w różnorodnych formach zajęć i programów.

Rezultat 5 został osiągnięty: dzięki udziałowi w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze” nastąpił wzrost liczby dzieci uczestniczących w różnorodnych formach zajęć i programów. W działaniach realizowanych w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze” uczestniczyło 276 uczniów i uczennic ze szkół podstawowych. Dzieci te uczestniczyły w

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

warsztatach psychoedukacyjnych z zakresu rozwiązywania konfliktów, przeciwdziałania przemocy i zachowaniom agresywnym, radzenia sobie z trudnymi emocjami, komunikacji bez przemocy, rozwijania współpracy i zwiększania integracji w klasie, wzmocnienia poczucia własnej wartości oraz budowania pozytywnej motywacji do nauki, a także w indywidualnych zajęciach specjalistycznych, na których kontynuowane były treści poruszane na zajęciach grupowych. Warsztaty prowadzone były różnorodnymi metodami: metodami aktywnymi: (analiza doświadczenia, praca w grupach, drama, karty pracy), z wykorzystaniem pedagogiki zabawy, elementów coachingu, mediacji i in.. Formy pracy na warsztatach przyczyniły się do zwiększenia różnorodności form wsparcia, w których uczestniczą uczniowie i uczennice ze szkół podstawowych – mówili o tym zarówno wychowawcy, doceniając dodatkowe oddziaływania dla klas, jak i sami uczniowie, dla których warsztaty były inną formą oddziaływania niż codzienne lekcje i aktywności proponowane w szkole.

Ponadto, pedagodzy i dyrekcja szkół partnerskich przyznali, że bardzo cenne jest dla nich uczestnictwo w projekcie, gdyż umożliwia zapewnienie „trudnym klasom” wsparcia, które niemożliwe byłoby do zapewnienia w codziennych warunkach szkolnych. Obecnie szkołom ciężko jest zapewnić klasom wsparcie dopasowane do ich konkretnych potrzeb i trudności - pedagodzy/psycholodzy pracujący w szkołach mają ograniczone możliwości, gdyż mają pod swoją opieką setki uczniów, natomiast wychowawcy w ramach godzin wychowawczych muszą zajmować się także sprawami organizacyjnymi i bieżącymi zadaniami z życia klasy, przez co na rozwiązywanie trudności i rozwijanie umiejętności społecznych uczniów, zostaje bardzo mało czasu. Dzięki udziałowi w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze” zwiększyła się liczba dzieci, które mogły skorzystać z dodatkowego wsparcia: aż 276 uczniów i uczennic uczestniczyło w warsztatach psychoedukacyjnych, a 10 uczniów i uczennic skorzystało z indywidualnych zajęć specjalistycznych.

Ewaluacja projektu „Innowacyjne Programy Wychowawcze”, sprawdzająca realizację celów szczegółowych założonych w projekcie pokazała, **iż wszystkie założone cele i rezultaty**

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

zostały osiągnięte zgodnie z harmonogramem i budżetem do umowy. Udział dzieci w warsztatach psychoedukacyjnych specjalnie zaprojektowanych do potrzeb konkretnych klas, rekomendacje i superwizje dla wychowawców oraz spotkania dla rodziców przyczyniły się do **wsparcia wychowawców oraz uczniów i uczennic w realizacji innowacyjnych programów wychowawczych** zwiększających poczucie bezpieczeństwa w klasie.

W opinii wychowawców i trenerek wzrósł zakres wiedzy uczniów w aspekcie omawianych w każdej klasie problemów, a także poszerzyły się ich umiejętności praktyczne w tych obszarach. Analiza ankiet uczniów również pokazuje, że oceniają oni, że zdobyli nowe umiejętności społeczne (szczególnie w zakresie komunikacji i współpracy). Zakres wiedzy wychowawców w obszarze innowacyjnych metod oddziaływań wychowawczych również się zwiększył. Wychowawcy w czasie obserwacji warsztatów poznawali nowe sposoby pracy z grupą. Poznali nowe metody i techniki pracy z grupą, które są zgodne z potrzebami ich podopiecznych oraz upodobaniami i zainteresowaniami uczniów. W czasie spotkań z trenerkami i szkoleń dla nauczycieli dowiadywali się, o jakie formy i metody pracy mogą rozszerzyć swój warsztat. Podczas indywidualnych konsultacji z trenerką Stowarzyszenia, wychowawcy otrzymali również wsparcie w realizacji programów wychowawczych w klasie po zakończeniu projektu (w formie rekomendacji), dzięki czemu program wychowawczy realizowany w szkole został wzbogacony i dostosowany do potrzeb dzieci. Aż 276 uczniów i uczennic zostało objętych projektem, w ramach którego doświadczyli różnorodnych form oddziaływań wychowawczych. Rodzice chętnie uczestniczyli w spotkaniach z trenerkami, oceniając je jako potrzebne i wnoszące nową wiedzę oraz umiejętności, szczególnie w zakresie wsparcia emocjonalnego dziecka oraz komunikacji z dzieckiem.

Cenne jest to, że projekt jest pozytywnie oceniany przez swoich odbiorców: dzieci, wychowawców, rodziców, a także przez pedagogów i dyrekcje szkół partnerskich. Świadczą o tym pozytywne opinie uczestników i grona pedagogicznego na zakończenie działań w danej klasie, a także chęci szkół i wychowawców, by obejmować oddziaływaniami projektowymi kolejne klasy lub by brać udział w kolejnej edycji projektu.

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Pomocy Q Zmianom

Wypowiedź pedagog ze Szkoły Podstawowej nr 139 potwierdza jakość oddziaływań: „Jest to pierwszy projekt psychoedukacyjny, który w kompleksowy sposób traktował problem wychowawczy. Tematyka warsztatów dla uczniów dopasowana była każdorazowo do sygnalizowanych przez szkołę potrzeb oraz zaobserwowanych przez trenerki trudności klasy. Forma zajęć sprzyjała otwartości i swobodnym wypowiedziom uczniów a twórczy klimat zachęcał do dzielenia się pomysłami i przemyśleniami.

Również wypowiedź pedagoga ze Szkoły Podstawowej nr 139 potwierdza zadowolenie z udziału w projekcie „Innowacyjne Programy Wychowawcze”: „Wsparcie osób z zewnątrz jest dla nas bardzo ważne, gdyż pozwala na zaopiekowanie się klasami sprawiającymi wyjątkowe trudności, wsparcie wychowawcy, który czasami czuje się wręcz bezsilny, a także na świeże spojrzenie na naszych uczniów”.

Ewaluacja projektu Innowacyjne Programy Wychowawcze pozwala również zauważyć potrzebę wprowadzenia dodatkowego wsparcia po zakończeniu warsztatów. W związku z tym, że projekt zakłada współpracę z klasami sprawiającymi problemy wychowawcze oraz ze względu na różną specyfikę i różne potrzeby poszczególnych klas warto byłoby zwiększyć ilość pozawarsztatowych form wsparcia, a także rozważyć zwiększenie ilości godzin warsztatowych dla klas szczególnie tego potrzebujących.

